

Medias res

Rezervy
sociálního systému
České republiky

Jiří Kobza
Tomio Okamura
Petr Hampl
Václav Krása
Petr Urban
Rostislav Kotrč
Miroslav Dvořák
Klára Samková
Dana Pavlousková
Jan Bělohlávek
Lucie Šafránková

Sborník č. 9/2018

Rezervy sociálního systému České republiky

Sborník příspěvků z konference, která se konala 4. dubna 2018
v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Iniciátorem a pořadatelem konference byl poslanec PČR Mgr. Jiří Kobza.

Recenzent: doc. Mgr. Petr Žantovský, Ph.D.

Spolupráce při realizaci: Čestmíra Tomášková a Tomáš Doležal

Sazba a tisk: Tiskárna Gemmapress Nučice

Vydává: Medias res – spolek pro vědu a vzdělávání v roce 2018
jako svou 15. publikaci.

1. vydání 2018

© Medias res 2018

www.mediasres.cz

email: mediasres@email.cz

ISBN 978-80-87957-14-1

Obsah

Jiří Kobza

Úvodní slovo	5
--------------------	---

Tomio Okamura

Zahajovací proslov	7
--------------------------	---

Petr Hampl

Sociologický rámec a kontext problematiky sociálního systému	11
---	----

Václav Krása

Priority českého sociálního systému	17
---	----

Petr Urban

Penitenciární a postpenitenciární péče v České republice	23
---	----

Rostislav Kotrč

Možné příčiny bezdomovectví a následná řešení	27
---	----

Miroslav Dvořák

Vybrané aspekty v oblasti provádění exekucí a méně známé problematické exekuční instituty	35
--	----

Klára Samková	
Bariéry integrace romské komunity	43
Dana Pavlousková	
Jak se žije samoživitelkám v České republice	51
Jan Bělohlávek	
Problematika srdeční zástavy a její přesah do sociálního systému	57
Lucie Šafránková	
Zhodnocení semináře	59

Mgr. Jiří Kobza
poslanec,
místopředseda
Zahraničního výboru
PS PČR

Úvodní slovo

Vážení hosté, milí přátelé, dobrý den,

Před volbami jsme byli různými médii často dotazováni, co vlastně stále máme s tím Czexitem, když se nám v ČR daří tak dobře jako nikdy předtím v moderní historii (podle makroekonomických ukazatelů).

Já žiji v místě, kde i 100 korun jsou stále poměrně velké peníze - a kde lidé, kteří poctivě chodí do zaměstnání mají na konci měsíce problém vyrovnat se s nenadálou finanční zátěží (například pokutou od Finančního úřadu apod.), která by například přesáhla řád jednotek tisíc korun.

Začal jsem proto sám sobě klást následující otázku:

Co vlastně přineslo členství v Evropské Unii našim chudým lidem? Podle veřejných zdrojů jedna třetina národa dře bídu kolem hranice chudoby (případně pod ní, statisíce bezdomovců, miliony exekucí.... To přece nevypovídá o zdravé společnosti ani o správně fungujícím státu, natož státu sociálním!

V prosinci loňského roku jsem to zmínil v Otázkách Václava Moravce (přímý přenos) a následně se tohoto tématu chytli i někteří renomovaní ekonomové. Jeden z nich položil zásadní otázku: Jsme bohatým státem chudých lidí?

Já bych si dovilil tuto otázku přeložit do češtiny: Není tomu tak, že jsme se stali ekonomickou, sociální (i politickou) kolonií?

Účelem - a hlavním úkolem - tohoto semináře je otevřít nad touto

tematikou širokou odbornou a politickou diskusi a začít se seriózně zabývat lidmi, na které si tento stát vzpomene málokdy, pokud vůbec - a to samé platí i o Evropské Unii.

Děkuji všem panelistům a doufám, že výstupy z dnešní diskuze posunou řešení otázky sociálně, existenčně a mnohdy i existenciálně ohrožených lidí pozitivním směrem. My v SPD na tomto problému pracujeme a rozhodně jej nespustíme ze zřetele.

Čas je vzácný, proto předávám slovo povolanějším.

Tomio Okamura
místopředseda
Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky

Zahajovací vystoupení

Vážené dámy, vážení pánové, ctění hosté a milí přátelé,

moderní člověk a lidská civilizace jsou z velké části produktem lidské potřeby, bezpečí a jistoty. Ta sociální jistota tedy to, že na ulici nezemřu hlady, nebo nezmrznu bez pomoci, k tomu patří v první řadě současně s bezpečím, že mě nikdo beztrestně nezabije. Solidarita a pomoc lidem v nouzi není vůbec téma politické - levicové nebo pravicové - je to téma lidskoprávní, protože každý člověk v nouzi má právo na pomoc svého společenství, ve kterém žije. Je to dané tím, že jak on tak i jeho předkové se podíleli na budování bohatství země a státu a mají plné právo v nouzi žádat z tohoto bohatství podíl.

Politici se pak mohou přit o míru této pomoci i když mně osobně jsou tyto spory záhadou. Pomoc má dostat ten kdo ji potřebuje s tím, že bezmocný člověk musí dostat prostředky k důstojnému životu a praceschopný musí dostat práci. Sociální systém u nás má jednu velkou rezervu a tou je nedostatek peněz - a ten je daný tím, že spousta peněz jde tam, kam vůbec nemá.

Zklamám všechny kdo myslí, že tady narazím na naše nepřizpůsobivé spoluobčany - ne, miliardy sociálních dávek spolýkali miliardáři a miliónáři. Divíte se, jak na dosáhli na sociální dávky? Jednoduše. Prostě platí lidem málo - platí tak málo že běžná rodina i když táta s mámou pracují, nemají na nájem a tak náklady na to, aby tito lidé mohli pracovat lacino v montovně, nebo supermarketu doplácí stát. Zisky, a často i v miliardách, ovšem plynou firmám a korporacím. To je rezerva jako hrom a jestliže jsme se jako politici dříve opírali hlavně do chudých, co nám projedli

ty důchody, je podle mého načase opřít se do bohatých, z nichž mnozí nám projedli celou republiku.

Je nespravedlivé když dva mladí lidé, kteří pracují za podprůměrnou mzdu, nemají nárok na porodné a pravda je, že SPD navrhuje změny.

Ale faktem také je, že systémovou změnou musí být maximální tlak na růst mezd. Když zvýšíme mzdy, pak nemusíme řešit sociální dávky nebo doplatky na bydlení pro lidi, kteří pracují a stejně trpí nouzí.

Další velkou mezerou je velká nepřehlednost v legislativě a samozřejmě na druhé straně extrémní sofistikovanost - česky vychytralost exekutorů a lichvářů ve všech možných podobách. Jeden velmi schopný člověk, kterého někteří z Vás asi znají po léta, utíkal před věřiteli a lichváři. Nakonec ho stres v jednapadesáti zabil. Vždycky říkal „Já nejsem žádný neplatič - já jen nemám peníze ... a ještě jen občas.“

Jmenoval se Honore de Balzac - byl to mimořádně nadaný člověk, ale celý život sváděl sisyfovský zápas s dluhy, zaviněné jeho nešťastnou nepraktičností, tak typickou pro geniální lidi. Traduje se o něm, že se stěhoval zhruba každých čtrnáct dní, aby ho věřitelé nenašli.

Když umřel nejslavnější český spisovatel, jehož knihy vynesly řádově stamiliony, nejčtenější a nejprekládanější český autor Jaroslav Hašek, zůstal po něm majetek v hodnotě pár stovek, jedny obnošené šaty a zimník, prádlo, dvoje spodky a truhlář mu odmítl udělat rakev, protože mu Hašek dlužil za postel, na které umřel.

Co tím chci říct? I pro geniální a velmi pracující lidi je často nemožné zvládnout složitý systém, byrokracii a často se ocitají v dluhové pasti pro svou neschopnost ji racionálně řešit. Co teprve naprosto obyčejný člověk. A stát? Namísto kvalifikované pomoci - například zavedením právní pomoci ex offio pro oběti předlužení - pořádá za státní a evropské peníze nejrůznější školení finanční gramotnosti, jejichž cílem je, aby se napakovaly slunečně transparentní pseudoneziskové ziskovky.

Jen naprostý hlupák si může myslet, že jakýkoliv kurz finanční gramotnosti zabrání tomu, aby člověk v nouzi nevzal peníze od lichváře nebo neudělal jakoukoliv jinou ekonomickou hloupost. Drtivá většina z nás si nikdy neporadí s exekutorem, který vám bez ostychu začne dražit dům pro pokutu nebo nezaplacenou popelnici. Věřte, s tím si běžný člověk neporadí a věřte, drtivá část lidí v dluhové pasti dluží v drtivé větši-

ně úrok z úroků, penále pokut, přísudky a nejrůznější náklady exekutorů a vymahačských agentur.

Náš sociální systém na oběti zločinného systému vůbec nepamatuje. Nechává je živořit mimo systém. A stejně jako zmíněných firem a nízkých platů opět náklady platí stát - rozpadají se rodiny dlužníci páchají trestnou činnost, neplatí daně ani odvody.

Přitom stačilo někde na počátku zajistit spravedlnost a přiměřenost - tedy zaplacení dluhu s přiměřeným úrokem.

Kamarád právník Adam Batuna řešil kauzu paní, která utekla z domu od sadistického muže na ubytovnu a ztratila občanku, na kterou pak někdo jezdil na černo - když se po letech zmohla na garsonku, zjistila, že o ni přijde, protože exekutor pro pokuty v řádů tisícovek po ní následně chtěl přes sedmset tisíc. Soud uznal, že dluží neprávem, ale platit musí, protože propásla lhůty na odvolání - nepřebírala poštu, protože samozřejmě pošta ji chodila do místa trvalého bydliště.

Když se vrátím zpět - stát by měl pomáhat finančně jen těm, kdo jsou bezmocní. Problém našeho státu je v tom, že tady jsou v nouzi i lidé, kteří celý život řádně pracují, snaží se, ale stát jim neumí zajistit jejich podíl na prosperitě celé země. Ať už tím, že neumíme lidem vymoci spravedlivé mzdy, ani zajistit spravedlnost a bezpečnost před zloději, kteří je tisícero způsoby umí dnes a denně okrádat. Zdánlivě to sem nepatří, ale sociální systém je síť, která zachytává bezmocné, aby nepadali na dno.

Tím hlavním cílem všeho našeho konání musí být, aby lidé nikam nepadali, ale naopak byli svému okolí i své zemi oporou.

PhDr. Petr Hampl**Sociologický rámec
a kontext problematiky sociálního systému**

Dámy a pánové,

Děkuji za příležitost promluvit na tomto setkání a orámcovat příspěvky lidí, kteří znají různé oblasti sociální problematiky mnohem hlouběji a detailněji než já. Pokusím se alespoň – tak, jak mě o to požádali pořadatelé – zasadit jednotlivé otázky sociální péče a sociální ochrany do celkového společenského, politického a do určité míry snad i civilizačního kontextu.

Naše dnešní kolokvium nese název „Rezervy sociálního systému.“ To by mohlo vyvolávat dojem, že sociální systém funguje v zásadě správně a že někde na jeho okrajích jsou určité příležitosti k dalšímu zlepšení. I když ještě neznám příspěvky svých spoluřečníků, je už teď jasné, výsledný obraz bude zcela jiný. Systém spotřebovává stále více peněz. Přibývá lidí, kteří si udělali živnost z nejrůznějších aspektů péče o potřebné. Každých pár let se objeví nějaká úžasná nová koncepce, na jejímž zavádění opět vydělá spousta zdravých a chytrých lidí z vyšších vrstev. V řadě případů si sociální pracovníci a neziskoví aktivisté počínají tak tyransky, že představují větší hrozbu než jakékoliv zchudnutí, zbídačení či diskriminace. A potřební jsou na tom v nejlepším případě pořád stejně, častěji se jejich situace dokonce zhoršuje. Asi nejvýrazněji to je vidět na romské komunitě. S každým zlepšením života profesionálních aktivistů z organizací typu Romea se prohlubují problémy skutečných Romů, či, chcete-li Cikánů.

Když „pomoc“ škodí

V roce 1984 poprvé vyšla dnes již kultovní kniha profesora Charlese Murrayho *Losing Ground*, která byla později přeložena do češtiny pod

názvem Příliš mnoho dobra. Sám sociolog Murray se ovšem vyjádřil, že nejpřesněji by se dílo mnoho jmenovat „Ojebávání chudých.“ Příběh, který Murrayho analýza dat odkrývá, byl pro mnohé šokující. A je dosud.

Ukázalo se totiž, že všechny skupiny znevýhodněných, potřebných nebo lidí s nejrůznějšími problémy v USA trvale zlepšovaly své postavení, a to minimálně od 20. let. Jejich postavení se zlepšovalo absolutně i relativně. To znamená, že rostl jejich životní standard a že rostl rychleji, než život běžné populace. Doháněli. Tempo dohánění bylo nerovnoměrné, ale trend byl jednoznačný. Připomínám, že se tak dělo v situaci, kdy neexistovaly žádné federální sociální programy. Různé aktivity realizovaly pouze jednotlivé státy, města nebo dobročinné organizace financované z vlastní činnosti a sponzorských příspěvků.

V polovině 60. let se trend otočil. Americká federální vláda odstartovala gigantické programy tzv. války s chudobou a války s diskriminací. Výdaje začaly astronomicky stoupat. Jenže situace chudých a potřebných se přestala zlepšovat, mnoho skupin začalo dokonce výrazně ztrácet. Kdybyste ještě v padesátých letech nějakému Američanovi zkusili vyprávět, že ve velkých městech vzniknou zóny s bezpečností na úrovni Somálska, kde budou vládnout gangy mladistvých a kde budou čtrnáctileté černošky rodit nové zabijáky, vysmál by se vám. Bylo to absolutně nepředstavitelné. Ale přesně to je výsledkem „války proti chudobě“ a „války proti diskriminaci.“ Dnes můžeme mít tendenci všímat si dopadů na životy lidí, kteří jsou nuceni žít poblíž takových zón, ale k děsivému snížení životních šancí došlo především u aktivních účastníků dění v těchto ghettech. Pokoušet se to vyrovnat kvótami v představenstvu nějaké korporace je aktem cynického výsměchu. Copak o ta místa v představenstvech budou soutěžit děti, které se rodí v ghettech nezletilým matkám, vyrůstají bez otce, nedokončí školu a v jejich okolí není žádný dospělý vzor, který by pracoval?

Opakování amerických chyb

Dnes s odstupem 70 let dokážeme i poměrně jasně vidět příčinu tohoto děsivého selhání sociálních programů. V USA přibývalo studentů humanitních oborů, nebylo pro ně dost pracovních příležitostí, rostl tlak na

vytváření nových míst a systém sociální pomoci se otočil. Přestal sloužit potřebným a začal sloužit začleňovačům, architektům sociálních programů, školitelům, komunitním organizátorům a dalším darmošlapům. A protože tito profesionálové jsou vesměs vzdělanější, inteligentnější, cílevědomější a lépe organizovaní než potřební, snadno z nich udělali své rukojmí. Včetně toho, že udržují jejich životy v natolik neutěšeném stavu, aby to ospravedlnilo neustálé navyšování rozpočtů.

Až potud je to americký problém a je na Američanech, jak si s ním poradí. Pro nás v České republice je podstatné, že v listopadu 89, kdy jsme se rozhodli pro přijetí západního modelu demokracie, bylo také jasné, že některé americké a západoevropské výstřelky jsou v ostrém rozporu se zdravým rozumem. Pokládali jsme za samozřejmé, že u nás nikdy zavedeny nebudou.

Jenže uplynulo čtvrtstoletí a vidíme, že i v naší zemi jsou opakovány všechny hloupé chyby západního světa. Namátkou uvádím jen ty nejkrivější:

- Nahrazení svobodné diskuze diktátem politické korektnosti.
- Inkluze v základním školství.
- Ovládnutí univerzit extrémními ideologiemi.
- Zvýhodňování sexuálních menšin na úkor většiny populace.
- Vnucení extrémně liberálního výchovného stylu všem rodinám.
- Systematické povzbuzování žen k tomu, aby vychovávaly děti bez otců.
- Rezignace na vynucování zákona vůči příslušníkům islámské komunity.
- Antidiskriminační opatření v ostrém rozporu se zdravým rozumem.
- Zvyšování počtu vysokoškolských studentů nad všechny meze, bez ohledu na schopnosti populace a potřeby ekonomiky.
- Vnucování tzv. zdravého životního stylu, kde ji všichni počítají s tím, že to, co je dnes prosazováno, to bude za pár let odmítnuto jako nezdравé.

Ve všech případech se jedná o opatření, která začala být zaváděna až poté, co se v zemích na západ od nás prokazatelně neosvědčila a kde je zřejmé, že důsledky u nás budou stejně negativní.

Podpora menšin, s.r.o.

Proč nejsme schopni se z chyb zemí bývalého Západu poučit? Jedna z příčin spočívá v tom, že nás západní intelektuálové, byrokraté a manažeri považují za jakési primitivní domorodce, kteří musí být převychováni. Nadnárodní neziskovky, americké velvyslanectví, norské, lichtenštejské a jiné fondy a v posledních letech především evropská byrokracie vynakládá obrovské prostředky a obrovské úsilí, aby nás zaplavili tím, co nelze nazvat jinak než myšlenkový odpad.

To je ale podporováno tím, co nazvu podnikatelským aspektem. Je běžné, že český podnikatel navštíví třeba USA, všimne si tam nějakého zajímavého podnikání, poté se vrátí domů a založí si stejnou živnost u nás. Může to být nějaká zvláštní restaurace, ale třeba i populární Slevomat je fakticky kopií amerického serveru Groupon. Tady je napodobování užitečné. Jenže stejná podnikatelská kreativita má i odvrácenou dimenzi. Mladý člověk pobývá v zemích bývalého Západu, všimne si snadného života některých úředníků či aktivistů a po návratu se pokusí obdobnou neziskovku založit také u nás. S velmi pozitivními důsledky pro něj osobně a velmi negativními důsledky pro českou společnost. Na něco takového jsme nebyli vůbec připraveni a dosud vlastně nevíme, jak tomuto typu „podnikání“ čelit.

Předpokládám, že následující řečníci vysloví řadu zajímavých nápadů, co by se mělo dělat, změnit a vylepšit. Nicméně moje prognóza je, že téměř žádný z nich se nepodaří prosadit. A pokud ano, tak státní byrokracie a neziskovky mezitím zavedou několik opatření ještě horších, než jsou tak současná.

Tři zásady sociální pomoci

Beru tedy dnešní seminář spíš jako teoretické cvičení a jako přípravu na to, jak by mohly být poměry zlepšeny, kdyby došlo k zásadní politické změně. Přispěji do tohoto cvičení třemi teoretickými zásadami.

Za prvé. Smyslem sociálních programů je pomáhat lidem, nikoliv expertům. Proto o nich nesmí experti rozhodovat. Základní dialog musí probíhat mezi těmi, kdo pomoc platí a těmi, kdo jí přijímají. Experti mohou

hrát jen pomocnou roli.

Za druhé. Sociální program je úspěšný, když potřební přestanou potřebovat pomoc nebo když se jejich potřeba alespoň radikálně zmenší. Sociální program je neúspěšný, pokud jsou utráceny peníze a problém zůstává nebo dokonce roste počet lidí, do něj zařazených. Neúspěšné programy musí být zastaveny a nahrazeny lepšími, případně zastaveny bez náhrady.

Za třetí. Každý sociální problém má dvě dimenze.

- a) Jedinec a jeho motivace svou situaci vyřešit nebo aspoň k jejímu řešení maximálně přispět.
- b) Zázemí vytvářené společností, místní komunitou, vládními programy apod.

Důležité jsou obě dimenze. Pokud jedinec není ochoten udělat, co je v jeho silách, potom žádná pomoc nepomůže. Můžete utrácet tisíce, miliony nebo miliardy a pořád bude ve stejné neutěšené situaci. Na druhou stranu, v mnoha případech snaha jedince nestačí a vede pouze k zoufalství, protože podmínky jsou chybně nastaveny. Potřebujeme tedy obojí. V žádném případě se nesmí stát, že by pomoc podryla osobní motivaci. To musí být první a základní otázka pokládaná při přípravě každého sociálního programu: Nesníží pomoc motivaci, aby si lidé poradili sami?

Ale věřím, že o tom dokáží následující řečníci promluvit konkrétněji a kvalifikovaněji. Naslouchejme jim. I kdyby „jen“ proto, abychom si hlouběji uvědomovali, jak zoufale potřebujeme hlubokou změnu systému politického rozhodování. Změnu minimálně tak hlubokou jako tu v listopadu 1989.

Mgr. Václav Krása
předseda Národní rady osob se zdravotním postižením

Priority českého sociálního systému

Dobrý den, dámy a pánové,

děkuji, že jsem byl pozván na dnešní seminář. Budu hovořit především o tom, jak si představuji, že by některé globálnější sociální (sub)systémy měly fungovat. Pokusím se vysvětlit věci, které mi na současném systému vadí a které si myslím, že by měly být změněny. Budu se držet striktně sociální politiky, nebudu zasahovat do jiných sfér.

Dlouhodobé cíle v oblasti sociální politiky

1. Za velmi klíčovou považuji diskusi o tom, že bychom se měli připravit na situaci, kdy vzhledem k digitalizaci dojde k poklesu zaměstnanosti. Toto nás čeká, i když se to zatím moc nepřipomíná, a je nepochybné, že digitalizace povede k tomu, že řada především výrobních oborů bude potřebovat podstatně méně lidí než je tomu dnes.

To znamená, že my bychom se měli na tu situaci jako společnost zodpovědně připravit. Myslím si, že ta příprava musí být především v té úvaze, že lidem, kteří přijdou o svou dosavadní práci, musíme zajistit novou práci nebo činnost, která je bude naplňovat a ve které i oni budou vidět část svého bytí, svého života, své budoucnosti.

Domnívám se, že vůbec nejhorší je stav, když lidé nemají práci, mají svoji představu, co by chtěli dělat, ale nemohou se takto realizovat - a vlastně jsou potom i potenciálně nebezpeční společnost. Vytváří různá ghetta, různé násilnické skupiny apod. Proto je pomoci zajistit těmto lidem novou existenci novou činností, která bude přiměřeně oceňovaná

a oni budou ve společenském žebříčku na určité odpovídající úrovni tak, aby cítili uspokojení a uznání.

Tady si myslím, že se nabízí především pole péče o seniory, pomoc lidem se zdravotním postižením, pomoc lidem v nepříznivé sociální situaci atd.. Moje představa je taková, že bychom se měli především soustředit na péči o osoby blízké. A to z různých důvodů a různými nástroji - úprava prostředí, paliativní péče apod. A důležité je, abychom se pokusili co nejvíce strukturovat tuto činnost tak, aby byla probíhala přímo v konkrétních rodinách. Protože žádný sociální systém není schopen finančně udržet horu těch sociálních zařízení, která v současné době existují.

Tato zařízení, bohužel, rostou jako houby po dešti, přestože jsme kdysi přijali zákon o sociálních službách a říkali jsme, že řada těch domovů důchodců a ústavních zařízení se postupně bude zmenšovat. Když se podíváte do statistik, tak panuje přesně opačný trend a těchto zařízení přibývá.

Je to i tím, že naše rodinná politika je špatná, že náš sociální systém nepodporuje soudržnost rodin, a to se samozřejmě projevuje potom i na struktuře té společnosti.

Pokud jde o systémy péče o domácnost, my je dnes máme, umíme je tvořit, ať už je to pečovatelská služba, osobní asistence, home care, další a další služby, které mohou být poskytovány rodinám. Myslím si, že toto je klíčová věc - zlepšit postavení rodiny, umožnit dát jí prostředky tak, aby se nezbavovala starších lidí.

2. Je nutné významným způsobem postoupit v systému koordinované rehabilitace a otočit způsob řešení situace lidí, kteří se vlivem pracovního úrazu, nemoci z povolání a podobně nemohou vrátit do původního zaměstnání a musí zcela změnit svůj život.

Současný systém je zcela chybný:

- nejprve je přiznán invalidní důchod a další podpory a teprve později se snaží o začlenění těchto osob do společnosti,
- standardní je po léčení a rehabilitaci, pracovní rehabilitaci, případně rekvalifikace zařadit tyto osoby zpět do zaměstnání
- teprve když se nepodaří najít pro ně vhodné a smysluplné zaměstnání, má být přiznán invalidní důchod. Náš sociální systém v tomto ohledu

funguje opačně, než by měl.

K rozvinutí potřebných změn je nezbytné mít síť rehabilitačních středisek a zajištění způsob financování. Okolní státy financují koordinovanou rehabilitaci z úrazového pojištění. Povinné úrazové pojištění je v celé Evropě používáno ve prospěch osob, které mají následky po pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. V ČR je z vybraného pojistného (asi osm mld. Kč) cca 40 % použito na pojistná plnění, 4% na režii pojišťoven (Česká pojišťovna a. s. a Kooperativa a. s.) a více než 50 % je pak příjmem státního rozpočtu. To je nepřijatelné!

3. Pojištění na sociální služby:

Ze všech analýz, které si zadalo MPSV ČR, vyplývá nezbytnost změnit způsob financování sociálních služeb. Současný systém – financování prostřednictvím dotací - je dlouhodobě neudržitelný. Systém pojištění na sociální služby je funkční v Německu, Rakousku, Švýcarsku a v dalších zemích. Spravovat jej může ČSSZ nebo např. VZP ČR. Je to dlouhodobý projekt, který nelze realizovat v tomto volebním období, ale je nezbytné již nyní pro něj připravit podmínky.

Krátkodobé cíle v oblasti sociální politiky

1. Zásadní problém je v systému posuzování zdravotního stavu, a to jak pro účely důchodového a nemocenského pojištění (zák. 155/1995 Sb., zák. 187/2006 Sb.), tak i pro účely dávkového systému (zák. 329/2011 Sb.) a stanovení míry závislosti (zák. 108/2006 Sb.). Příčinou je praktický institucionální a personální rozpad Lékařské posudkové služby, kdy navíc velkou část zbývajících lékařů tvoří lidé ve (vyšším) důchodovém věku. Důsledek – tisíce lidí čekají více než půl roku na řešení svých žádostí, které jsou pro ně klíčové pro řešení jejich těžkých existenčních potíží.

Je nutné Lékařské posudkové službě ponechat pouze posuzování pro účely důchodového a nemocenského pojištění. Ostatní posuzování nároků na příspěvek na péči, průkazy OZP, dávky pro OZP, je nutné převést na lékaře – ambulantní specialisty - společně se sociálními pracovníky a případně např. fyzioterapeuty apod. Toto je nutno řešit rychle a akutně, ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví, ČLK a dalšími.

2. Řešení příjmové situace u lidí, kteří si objektivně nemohou zvýšit práci svojí životní situaci.

Jedná se o osoby, které jsou např. invalidní ve III. stupni, ale nepobírají důchod, o osoby pečující o osobu s vysokým stupněm závislosti apod.

Tyto osoby trvale pobírají dávky hmotné nouze, žijí dlouhodobě ve velmi nízké a kritické příjmové situaci a pořád ještě musí opakovaně prokazovat, že nejsou schopny svojí situaci efektivně řešit.

Takovéto osoby by mohly mít pravidelný příjem na úrovni např. dvojnásobku životního minima, nároky na státní rozpočet by nebyly příliš výrazné – tito lidé stejně čerpají různé dávky ze systému hmotné nouze. Vyhnuli by se však pravidelné opakované a ponižující proceduře testování příjmů a (zejména) majetku.

3. Zvýšení příspěvku na péči u nejvyšších stupňů míry závislosti a současně stanovit, že u hlavních pečujících osob se výše příspěvku počítá jako příjem pro pečující osoby pro účely nemocenských dávek a výpočet důchodů.

Toto řešení by mohlo přispět ke zvýšení zájmu rodin o péči o osoby blízké - a tím i ke snížení tlaku na místa v celoročních pobytových službách a návazně ke zlepšení ve sféře soudržnosti rodin.

4. Podpora zaměstnavatelů na volném trhu práce ve smyslu motivace „k zaměstnávání osob se zdravotním postižením a také osob ve věku nad 55 let.

Je nezbytné stanovit ekonomické nástroje na podporu zaměstnávání výše uvedených potencionálních zaměstnanců. Např. snížit - nebo i zrušit - sociální pojištění odváděné zaměstnavatelem za takového zaměstnance. Ekonomicky to pro veřejné rozpočty nebude rozhodně ztrátové. Nový zaměstnanec bude sám platit sociální pojištění, odvádět daň z příjmů, nebude pobírat sociální dávky, a také bude utrácet získané prostředky, což generuje další daňové příjmy pro stát.

5. MPSV ČR musí urychleně vyřešit oblast svých databází a IT systémů, která je ve velmi špatném stavu.

Je nezbytné provést audit IT programů a urychleně vypsát výběrová řízení tam, kde to bude nutné. Tento audit by měl ukázat na chybná rozhodnutí, která se stala za předchozího vedení. To, jak tyto systémy skutečně vypadají a fungují nyní nelze (bez podrobnějších relevantních informací) přesně popsat.

Nejvíce mediálně frekventovanými tématy při probíhajících jednáních o nové vládě jsou v sociální oblasti proplácení prvních třech dnů nemocenské a zvažovaná reforma důchodového systému.

Proplácení prvních třech dnů nemocenské, tzv. úprava karenční doby – jde do značné míry o umělý problém, nynější praxe „bezplatných“ prvních třech dnů nemoci je kompenzována nižším sociálním pojištěním, značná část zaměstnavatelů také umožňuje svým zaměstnancům čerpání placeného volno při krátkodobé nemoci (tzv. sick days).

Reforma důchodového systému: vytvoření samostatného důchodového účtu či zvýšení tzv. základního důchodu, to není reforma. Náš průběžný systém je stabilizovaný. Můžeme měnit jeho jednotlivé parametry – například věk odchodu do důchodu.

Věřím, že větší reformy není nutné provádět, protože my nyní potřebujeme, aby ten průběžný systém byl pokud možno stabilní, a aby se nestalo to, že by mohlo dojít ke krachu případných fondů povinného penzijního pojištění. Co jediné snad je možno ze strany státu finančně podpořit ještě více než nyní, to je pilíř dobrovolného připojištění, to je, myslím, rozumná věc.

Dámy a pánové, já Vám děkuji za pozornost.

Ing. Petr Urban,
ředitel spolku Šance na návrat

Penitenciární a postpenitenciární péče v České republice

Dobrý den, dámy a pánové,

na začátku bych chtěl poděkovat za pozvání na tento seminář, a zcela odpovědně říci, že díky tomu, že SPD je jediná strana, která od pochopení problémů, kterými se zabýváme, přešla na konkrétní činy.

Náš spolek se zabývá lidmi ve výkonu trestu, po výkonu trestu a druhou částí jeho činnosti je osvěta a prevence kriminality v prostředí středoškolské mládeže.

Úplně na začátku chci říci, že se věnujeme penitenciární a postpenitenciární péči a ani jeden z těchto systémů v naší republice prakticky moc nefunguje. Fungují víceméně tak, že do nich padá poměrně dost peněz, které se rozplynou a výsledky jsou poměrně velmi chabé, což nakonec ukazuje i recidiva kriminality přes 70%. To znamená, že ta první fáze péče by měla probíhat uvnitř věznic, kde je v současné době velký počet tzv. odborných pracovníků. Dnes se tam dávají miliardy. A je to ze dvou důvodů: Jednak je tam přebujelá administrativa, a za druhé - dnešní justiční systém je takový, že dává všechny odsouzené lidi do vězení, na místo toho, aby hledal i jiné způsoby známé ze států kolem nás, např. ukládání náhradních trestů.

Další problém je ta skutečnost, že ve věznicích je jen cca 70% vězňů zaměstnaných (a to včetně osob, které docházejí do určitých kroužků a vzdělávají se) - a průměrná mzda vězně činí cca 2.300,-Kč hrubého.

Takže nejen, že vězeň nemůže efektivně hradit své případné závazky, ale samozřejmě nemůže ani nic uspořít. Dostává se tak do dluhové pasti,

z vězení vychází bez prostředků. V průměru je tomu tak, že vězeň dostane po propuštění 500,-Kč - a když se jde zaregistrovat na úřad práce, aby mu vyplatili peníze, tak to trvá 2 až 3 měsíce.

Jak máme informace od pracovníků vězeňské služby a od funkcionářů, kteří se zabývají vězeňstvím v Evropské unii, tak v jiných státech je výstupní oddělení, kde se s propuštěným vězněm začne nejprve pracovat ještě před jeho propuštěním na svobodu, a do sociálního systému se pro něho posílají peníze.

Naopak v ČR vzniká období, kdy je propuštěný vězeň prakticky dva až tři měsíce bez peněz. V současné době, ať půjde na jakoukoliv ubytovnu, tak se platí vždy dopředu, takže, a to je další problém dnešní zrychlené doby, pokud nemá žádné sociální vazby a vztahy, nikdo mu nepomůže. A takových osob je mezi propuštěnými vězni až 70%.

V tomto období, bezprostředně po propuštění, kdy vzniká toto vakuum, je propuštěný vězeň nejohroženější, často se dostává tzv. mimo systém – a bohužel opět začíná páchat trestnou činnost. Nejčastěji jde o prodej drog, krádeže, prostituci. Obvyklou situací těchto osob je pád do naprostého bezdomovectví.

V roce 2016 jsme zahájili jednání u pražské primátorky Krnáčové, kdy jsme na tuto specifickou sociální problematiku poukázali, včetně návrhu řešení (na úrovni hlavního města Prahy) v podobě projektu speciálníchpřechodných ubytoven pro propuštěné vězně, kde by byly zajištěny i podpůrné právní a sociální služby, včetně zprostředkování práce a dalšího poradenství a celodenní péče.

Obešli jsme všechny radní, uspořádali jsme na toto téma odbornou konferenci. konferenci (duben 2017). Problematiku jsme všestranně diskutovali, ale poté to vše skončilo tím, že náš návrh perfektní, ale že město Praha má vlastní systém, v Centru sociálních služeb, který stojí daňové poplatníky ročně 138 miliónů korun, a výsledek je takový, že vidíte ráno v tramvajích jezdit stovky těchto lidí s taškami, protože nynější systém umožňuje pouze přespání do 6. hodiny ranní.

V současných zařízeních s osobami bez domova nikdo nepracuje, neřeší jejich problémy, analýzu potřeb, vhodné způsoby individuální pomoci apod.

My především tvrdíme, že základem všeho je zajištění každodenní

práce jako předstupně a nutné podmínky pro návrat do normálního života. Dále tvrdíme, a i dokládáme, že je na území hlavního města dostatek budov ve správě města a městských částí, kde bychom chtěli tyto ubytovny vybudovat, kde bychom tyto lidi nejen ubytovali, ale kde bychom s nimi právě i celý den pracovali.

Dalším velkým problémem je povinnost předkládat výpis z trestního rejstříku při nástupu do nového zaměstnání. Tato povinnost prakticky znemožňuje velkému počtu osob po výkonu trestu efektivní resocializaci.

Takže je docela paradoxní, že máme partnerské pracovní agentury, které mají zahraničního majitele - a své klienty zaměstnáváme přes tyto zahraniční agentury – ale u klasických domácích zaměstnavatelů, včetně těch, kteří deklarují nedostatek zaměstnanců a volná pracovní místa, nemáme šanci.

A ještě na jeden problém bych zde chtěl poukázat speciálně: Jde o fenomén, že je zde kriminalizováno mnoho žen mladého věku od 18 do 30 let, které byly pod slibem vysokých výdělků zneužity k páchání trestné činnosti v podobě zejména úvěrových podvodů (přepisování firem na tzv. „bílé koně“ apod.). Odsouzeny bývají zhusta pouze tyto ženy, nikoli objednatelé trestné činnosti a beneficianti z ní plynoucích zisků. Návrat žen, což máme podloženo praktickými zkušenostmi, je mnohem složitější, zejména psychicky, nemluvě o ztrátě kontaktu s dětmi apod. Pro tuto skupinu by bylo třeba využívat speciálních způsobů péče a resocializace včetně separátního ubytování.

Pokud si mohu dovolit aktuální problematiku penitenciární a postpenitenciární péče z hlediska nutných priorit, včetně důležitého segmentu prevence, stručně shrnout, jde zejména o následující oblasti a kroky:

Ve vězeňství:

- podpora rozvoje sociálně-právních, pracovních, společenských a kulturních programů pro vězně ve výkonu trestu s cílem umožnit jejich bezproblémové zařazení do společnosti po jejich propuštění s důrazem na potírání prvků recidivy
- podpora rozvoje pracovních, sociálních, bytových a informačních programů pro propuštěné osoby z výkonu trestu s cílem jejich bezproblémového zařazení do nedeliktní populace

Mezi mládeží:

- osvětová a vzdělávací činnost, prevenci kriminality a intoxikace (alkoholové, drogové aj.)
- zajišťování besed a přednáškových balíčků se zaměřením na prevenci kriminality, zaměřené na konkrétní problémové okruhy pro školy a jiné zájmové skupiny
- podpora programů pro kvalitní, funkční a účelnou náhradní péči o nezletilé

Mezi seniory:

- osvětová a vzdělávací činnost k prevenci kriminality páchané na seniorech
- podpora rozvoje programů pro zlepšení informační, sociálně-právní a kulturní situace seniorů
- podpora a přímá pomoc seniorům v sociálně-správní a právní oblasti prostřednictvím odborně vzdělaných osob

Závěrem bych chtěl požádat, aby se nám všem, které tato problematika zajímá, podařilo společným úsilím zlomit nezájem a neaktivitu zainteresovaných orgánů - a abychom se dostali do stavu, kdy by se nám společnými silami mohlo podařit něčemu pozitivnímu pomoci.

Děkuji za pozornost.

Mgr. Rostislav Kotrč

Možné příčiny bezdomovectví a následná řešení

I. Základní vymezení pojmu bezdomovec a bezdomovectví a členění této problematiky

Existuje množství definic pojmu bezdomovec i bezdomovectví. Každý autor si tento jev vykládá jinak a neexistuje jednotná, všeobecně platná definice. Avšak slovo bezdomovec i bezdomovectví je mezi lidmi běžně užívané. Pojem bezdomovec se objevil až v devadesátých letech. V té době, tedy po roce 1989 se problém lidí bez střechy nad hlavou stal aktuálním. Bezdomovec je vlastně jedinec, jenž nemá své zázemí, kam by se uchýlil. Je osamělý a nemá nikoho, kdo by mu z jeho tíživé životní situace pomohl.

Problém osob bez přístřeší se dá také definovat takto: „Bezdomovec je osoba, kterou z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení nebo je touto ztrátou akutně ohrožena. Je to osoba žijící na veřejných místech (např. ulice, nádraží, park), v neadekvátních či nejistých bytových podmínkách (např. dům určený k demolici, sklep, půda, holobyt, squat) nebo osoba přijímající pomoc obce, státní či nestátní organizace nebo instituce (nouzové ubytování, sociální služby apod.).“

Bezdomovec může být osobou bez trvalého bydliště nebo je osobou bez přístřeší, která sice oficiálně trvalé bydliště má, ale z nějakého důvodu jej nechce nebo nemůže užívat. Tento člověk obvykle nemá ani zaměstnání a rodinu, resp. jeho vztahy s příbuznými jsou natolik narušené, že zcela ztratily svou funkci.

Osoby bez domova můžeme řadit do několika typů a úrovní:

Tab.1:

Č.	Typologie	Koncepční kategorie	Fyzická doména	Právní doména	Sociální doména
1.		Bez střechy	Žádná obydlí (střecha)	Žádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
2.		Bez domova	Má místo k bydlení, vhodné k obývání	Žádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
3.		Nejisté a nevyhovující bydlení	Má místo k bydlení (nejisté a/nebo nevhodné k obývání)	Žádná jistota užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
4.		Nevyhovující bydlení a sociální izolace v legálně obývaném obydlí	Nevyhovující bydlení (nepřípustně k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
5.		Nevyhovující bydlení (jisté užívací právo)	Nevyhovující bydlení (nepřípustně k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
6.		Nejisté bydlení (vhodné k obývání)	Má místo k bydlení	Žádná jistota užívacího práva, ztráta vlastnictví	Má prostor pro sociální vztahy
7.		Sociální izolace v kontextu jistého a vhodného bydlení	Má místo k bydlení	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy

Pro lepší přehled a zjednodušení můžeme zařadit bezdomovce dle časového hlediska:

1. chronické bezdomovce – to jsou bezdomovci, kteří trpí nějakou duševní poruchou a žijí na ulicích,
2. epizodické bezdomovce – to bývají většinou mladí lidé, duševně nemocní, střídající život na ulici a doma,
3. přechodní bezdomovci – tito bezdomovci jsou duševně zdraví, na ulici se ocitli v důsledku nějaké krize.

Dále je možné členit dle geografického hlediska:

1. bezdomovce, kteří spí na ulici,
2. obyvatele útulků pro bezdomovce,
3. obyvatele ubytovacích zařízení kde je možné přespát a nasnídat se, často se do takého zařízení umísťují rodiny s dětmi lidí, kteří přespávají u známých, protože přišli o vlastní bydlení.

V problematice bezdomovectví existuje základní jednoduchá typologie:

1. lidi žijící na ulicích,
2. alkoholiky,
3. chronicky duševně nemocné lidi,
4. lidi v situačním stresu, ti, kteří přišli o zaměstnání i o bydlení,
5. bezdomovecké rodiny,
6. mladistvé lidi bez domova,
7. ženy bez domova, které mohou být samy anebo s dětmi.

Tuto typologii lze také jednodušeji rozdělit na:

1. zjevné bezdomovce, kdy do této skupiny patří bezdomovci, které běžně potkáváme na ulicích, nádražích, parcích a většinou je poznáme podle jejich zevnějšku. Můžeme zde také zařadit bezdomovce, kteří v zimě vyhledají ubytování v azylových domech či noclehárnách.

2. Skryté bezdomovce, to je bezdomovců je početnější než skupina zjevných bezdomovců. Neobracejí se na žádné veřejné či charitativní služby aby našli nocleh. Žijí v nepříjemných podmínkách, ve sklepích, squatech, kontejnerech, stanech apod. Jejich neschopnost najít si vlastní sílu bydlení je nutí k životu v situacích velmi rozličných, k různým možnostem ubytování, vždy však nejistým a jen přechodným.

3. Potenciální bezdomovce, mezi tuto skupinu bezdomovců řadíme lidi, kteří ještě bez domova nejsou, ale nějakým způsobem jim bezdomovectví hrozí. Tito lidé žijí v těžkých životních podmínkách, mají rodinné či osobní potíže, potíže udržet si byt nebo jim hrozí, že o něj přijdou. Potenciálními bezdomovci jsou mladí lidé, kteří opustili ústavní výchovu a nemají kam jít, lidé propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, propuštění z psychiatrických léčeben, lidé závislí na návykových látkách, migranti nebo lidé žijící v podnájmu, zchátralých či přelidněných domech, domech určených k demolici atd.

Jednoduché členění bezdomovectví je také dle místa:

- Lidé bez střechy, ti bezdomovci přebývají venku, případně v noclehárně.
- Lidé bez bytu, bezdomovci žijí v ubytovnách pro bezdomovce.
- Lidé v nejistém bydlení, bezdomovci žijí u příbuzných, v bytě bez

právního nároku nebo ve výpovědi z bytu

- Lidé v nevyhovujícím bydlení, tito bezdomovci žijí v přelidněných bytech, v chatrčích, maringotkách, boudách apod.

II. Základní příčiny bezdomovectví

Objektivní faktory jsou ovlivněny například sociální politikou státu a jeho zákonodárstvím. Působí na boj s nezaměstnaností, chudobou, sociálním vyloučením, na zabezpečení v nemoci a ve stáří, na posilování vzdělanosti, začleňování mladých do trhu práce apod. Subjektivní faktory se dělí na faktory materiální, vztahové, osobní a institucionální.

Do materiálních faktorů můžeme zařadit ztrátu bydlení nebo zaměstnání, dlouhodobou nezaměstnanost, zadluženost či nedostatečné příjmy apod., do vztahových faktorů patří rodinné či manželské problémy, rozvod manželů, rozpad rodiny, násilí v rodině, narušené vztahy mezi členy rodiny atd., do faktorů osobních řadíme například tělesnou nebo duševní nemoc, invaliditu, sociální nezralost, alkoholismus a jiné závislosti. Mezi faktory institucionální patří propuštění z vězení, ústavu nebo dětského domova.

Tyto příčiny můžeme následně dělit:

1. Deinstitutionalizace, v tomto případě jsou příčinou úsporná opatření a jiný postoj k chronicky duševně nemocným lidem. Dle odhadů 20 – 30% bezdomovců duševně nemocných, propuštěných z psychiatrických zařízení nebo nepřijatých do psychiatrického zařízení.

2. Ekonomické vlivy, kdy v mnoha zemích je důvodem bezdomovectví především bída, nezaměstnanost a vysoké náklady na bydlení

3. Sociální problémy, v tomto případě bývá častou příčinou rozvod, u mladých lidí propuštění z dětských domovů.

4. Mnoho bezdomovců také tvrdí, že příčinou jejich života na ulici je to, že je nechtějí nebo nemohou ubytovat rodiče či jiní rodinní příslušníci nebo známí.

5. Bezdomovectví jako životní program, znamená, že se lidé stávají bezdomovci proto, že se k tomu sami rozhodli.

Zjednodušeně lze příčiny bezdomovectví vidět v těchto důvodech:

1. neochotu nebo nemožnost trvale pracovat
2. rozpad domova, rodiny
3. ztrátu zaměstnání
4. opuštění své vlasti
5. propuštění z ochranné sociální sítě dětských domovů
6. neperspektivnost návratu z výkonu trestu

Na příčiny bezdomovectví dle literatury existuje několik pohledů.

1. Sociologický pohled – klade důraz na faktor chudoby jako důsledek společenských poměrů.

2. Psychologický pohled – základem jsou vrozené dispozice jako například charakter, temperament, inteligence a osobní rysy.

3. Liberalistický pohled – vidí příčiny bezdomovectví především v lelosti a nedostatku osobního úsilí.

Obecně vidíme příčiny bezdomovectví vidět v několika aspektech:

1. Ztráta zaměstnání, která může mít několik důvodů.
 - a) Technologické změny – může jít o nové stroje.
 - b) Změna pracovních postupů – produktivita.
 - c) Kulturní změna – může jít o změny tržního chování.
 - d) Převedení činnosti do jiné země – hledání levné pracovní síly.
 - e) Politická změna
 - f) Nové nároky na kvalifikaci

2. Ztráta bydlení či rodiny.

- a) Neexistující rodina.
- b) Nefunkční rodina.
- c) Rozvod, vdovství.
- d) Absence rezervy na bydlení.
- e) Ekonomické problémy.
- f) Absence kognitivních funkcí.
- g) Ostatní.

3. Institucionální příčiny, což jsou:

- a) Propuštění z vězení.

- b) Propuštění z dětských domovů a výchovných ústavů.
- c) Ostatní.

4. Závislost na návykových látkách, kterou dělíme:

- a) Psychická závislost – chorobná touha užití látky a to za jakoukoliv cenu.
- b) Tolerance – snižování účinku při dlouhodobém užívání, nutné zvyšování dávek k dosažení původního účinku.
- c) Fyzická závislost – projevuje se výraznými projevy v případě, že návyková látka není dodána do organismu nebo podáním specifického antagonisty dané látky.

5. Chudoba, označuje sociální status člověka vyznačující se hmotným nedostatkem. Příčiny chudoby pramení z rozdílů ve vlastněném bohatství, z nízkých výdělků ze zaměstnání, z nedostatku zaměstnání neboli z nezaměstnanosti. Chudobu můžeme dělit na:

- a) viditelnou, tuto chudobu představují bezdomovci,
- b) skrytou, jde o chudé, kteří neuplatňují nárok na dávky sociální pomoci ani na sociální služby,
- c) latentní, kdy rozsah chudoby zde ovlivňuje sociální transfer. Dávky sociální pomoci podrží jedince či domácnost nad hranicí sociálního minima, chudoby je však nezbaví.

III. Možné řešení

Jako neexistuje jedna příčina bezdomovectví, tak ani řešení nelze unifikovat do jednoho aktu. Problematiku osob bez domova osob pod hranicí chudoby je třeba řešit v několika rovinách, které se vzájemně prolínají.

1. Legislativní rovina řešení

- a) Vytvoření legislativy řešící problém bezdomovectví.
- b) Zákonné zakotvení práva na práci a přístřeší.
- c) Zakotvení problematiky ochrany osob bez přístřeší do Občanského zákoníku.
- d) Změna zákona o exekucích a ukončení nadvlády exekutorů.
- e) Respektování Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod český-

mi soudy.

f) Změna legislativních norem dávek sociální podpory, tak aby reflektovala aktuální situaci žadatelů a neupřednostňovala vybrané sociální skupiny.

g) Legislativní podpora českých společností a zaměstnanosti občanů ČR.

h) Spravedlivá a rychlá justice.

i) Další

2. Sociální rovina řešení

a) Destigmatizace bezdomovectví.

b) Vytvoření dostatečného množství programů služeb sociální prevence.

c) Podpora nízkoprahových pobytových zařízení pro osoby bez přístřeší.

d) Podpora sociálního bydlení a ubytování.

e) Dostatečná informovanost o problematice bezdomovectví.

f) Zastavení činnosti NNO parazitujících na finančních prostředcích a dotacích pro osoby bez přístřeší.

g) Podpora příležitostné práce a práce osob s nízkou kvalifikací a zdravotním či duševním onemocněním.

h) Další.

3. Ekonomická rovina řešení

a) Právo na práci.

b) Spravedlivé odměňování práce

c) Zastavení tunelování českých společností a vyvádění finančních prostředků do zahraničí.

d) Vytvoření bytové politiky.

e) Výstavba bytů dostupných běžné populaci (dolních 10 mil.).

f) Zastavení prohlubování chudoby.

g) Zastavení likvidace střední třídy.

h) Zastavení sociálních křivd.

i) Další.

Závěrem lze konstatovat, že k řešení problémů chudoby a osob bez domova, musí předně existovat zájem vlády a institucí tento problém sku-

tečně řešit, ne jen vydávat různá prohlášení a koncepce, bez skutečného dopadu, implementace a realizace. K tomu je však nastavit takový právní řád ve státě, který se bude zajímat o své občany, nikoliv slepě poslouchat nadnárodní kartely, lobbisty a zohledňovat jen ekonomické zájmy bohatých a úzké skupiny subjektů. Také je třeba si uvědomit, že finanční prostředky zde vyprodukované, nesmí být vyváděny do zahraničí a pro cizí státní příslušníky, ale stát má povinnost investovat předně do svých občanů a řešit jejich nepříznivou situaci. Stejně tak musí zohledňovat ve svých dávkách, jak se dané osoby podílely a podílí na hospodářské tvorbě a příjmech státu. Stejně tak musí být legislativně podporovány a kontrolovány elementární aspekty důležité pro fungování státu.

Pro zjednodušení lze tyto aspekty vyjádřit v několika heslech.

1. Strategické podniky do rukou státu (dráhy, pošta, automobilky, energetika aj.)
2. Podniky a firmy, do českých rukou, zastavení vyvádění zisků do zahraničí.
3. Podpora zemědělské produkce, české kvalitní potraviny na české stoly.
4. Právo na práci a důstojný život.
5. Důstojné důchody a tvorba důchodových rezerv.
6. Zastavení odlivu vysokoškoláků
7. Dávky sociální podpory pouze pro české občany se zohledněním, jakou měrou přispěli do sociálního fondu.

Mgr. Miroslav Dvořák

ředitel Poradny pro občanství, občanská a lidská práva

**Vybrané aspekty v oblasti provádění exekucí
– méně známé problematické exekuční instituty**

Naše organizace se problematikou exekucí zabývá již dlouhodobě, protože nejen na území hlavního města Prahy, ale i v Severočeském kraji, v Olomouckém kraji, v Moravskoslezském kraji a ve Středočeském kraji – a následující materiál se primárně skládá ze sedmi kazuistik a z některých doporučení v jejich závěru.

Kazuistiky jsou věc, řekněme, ošemetná, protože samozřejmě občas mohou vyjadřovat nějaké excesy, jednotlivé poměry, kde je sice tragický určitý osud, ale nelze je paušálně zobecňovat.

V případě následujících kazuistik se ovšem domnívám, že tomu tak není, protože jsou sebrány z rozsáhlého území téměř celé republiky na základě dlouhodobých zkušeností, takže to, co zde vidíte, jsou skutečné případy jednotlivých klientů, jimž naši právníci poskytovali služby. Tyto kazuistiky jsou tudíž vybrány s tím ohledem, aby byly reprezentativní. Což znamená, že sice jde o konkrétní jednotlivý případ, ale velmi podobné případy byly často řešeny i v širší advokátní či obecně právní praxi.

Ještě než k těmto příkladům přikročíme, je vhodné zmínit, že institut exekuce je mnohdy na počátku spirály závažných existenčních potíží lidí, kteří se ocitají v sociální nouzi a ohrožení - ať už jde o osoby propuštěné z výkonu trestu, o bezdomovce, osoby se zdravotním postižením, samoživitelky apod.

To konečně dokládá i naprosto alarmující, téměř geometrickou řadou narůstající, počet exekučních řízení v České republice.

1. Princip přiměřenosti při zvolení způsobu exekuce, vhodnost a účelnost dle § 47 odst. 1 exekučního řádu

Nařizování exekuce prodejem nemovitosti pro bagatelní pohledávky

Určení ceny nemovitosti ve zřejmém rozporu s obvyklou cenou nemovitosti

Klientka je vlastníkem bytu, obvyklá cena obdobného bytu v místě a čase (dle nabídek realitních kanceláří) je 300-500 000 Kč. Proti majetku klientky je prováděna exekuce pro pohledávku mobilního operátora ve výši 1 500 Kč s příslušenstvím, celková výše pohledávky je 10 800 Kč. Při zahájení exekuce byl vydán exekuční příkaz prodejem bytu, zjevně jako tzv. zajišťovací institut. Klientka po jeho doručení kontaktovala exekutora, pohledávku splácí dle vzájemné domluvy v měsíčních splátkách po 300 Kč (s ohledem na příjem, který je tvořen pouze starobním důchodem). Vzhledem k plnění splátek považovala klientka exekuci za řádně řešenou.

Přes tyto skutečnosti byla nařízena veřejná dražba, o realizaci prodeje vlastního bytu se klientka dozvěděla až v okamžiku doručení dražební vyhlášky, ze které zjistila, že prodejní cena bytu – určená znaleckým posudkem – činí 80 000 Kč.

Ve věci bylo podáno odvolání proti dražební vyhlášce a návrh na částečné zastavení exekuce co do prodeje nemovitosti. Prodej bytu byl tímto postupem prozatím odvrácen, exekuce prodejem bytu byla soudem zastavena.

2. Neexistence omezení maximální doby provádění exekuce, zastavení exekuce pro nemajetnost dlužníka (též ve spojení s nečinností soudních exekutorů)

Proti majetku manželky klienta, omezené ve svéprávnosti pro těžkou duševní nemoc, je prováděno 40 exekucí. Klienti jsou nemajetní, pobírají invalidní důchod manželky (ve výši neumožňující provádění srážek z důchodu), nedisponují žádnými zpeněžitelnými nemovitými či movitými věcmi. Pohledávky nadále narůstají o příslušenství, předluženost klientů

se neustále prohlubuje, nelze si reálně představit zastavení propadu klientů do ještě větší zadluženosti.

Ve věci bylo podáno několik návrhů na zastavení exekuce pro nemajetnost dle § 55 exekučního řádu ve spojení s § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, valná většina návrhů byla soudy zamítnuta s odůvodněním, že se jedná o předčasný návrh, neboť soudní exekutoři dosud neprovedli kompletní lustraci majetkových poměrů, zejména nezjistili možnost mobiliární exekuce.

Využitelnost návrhu na zastavení exekuce byla i nadále neefektivní, jelikož přes odůvodnění prvoinstančního rozhodnutí soudu soudní exekutoři ani následně nezjistili proveditelnost exekuce, zastavení exekuce tak de facto není ani do budoucna realizovatelné.

K tomuto z judikatury:

Soudní exekutor je povinen soudu při projednání návrhu na zastavení exekuce pro nemajetnost doložit provedení kompletní lustrace majetku povinného.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR spisová značka 20 Cdo 4038/2017, ze dne 3. 10. 2017:

Podá-li povinný řádný návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř., soud se jím musí zabývat a pro tento účel si vyžádá zprávu exekutora pověřeného provedením exekuce a jeho stanovisko k návrhu na zastavení exekuce. Teprve na základě takového vyjádření může soud náležitě posoudit, zda důvod k zastavení exekuce podle 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. je či není dán. Exekuci pak lze zastavit, jestliže po provedení úkonů směřujících ke zjištění majetku povinného není žádný majetek zjištěn, eventuálně jeho hodnota ke krytí nákladů exekuce nepostačuje. Rozhodne-li soud o návrhu na zastavení exekuce podle 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř., aniž si od soudního exekutora vyžádá zprávu o majetku povinného a jeho stanovisko k návrhu, je jeho právní posouzení neúplné a tudíž i nesprávné.

Stejný závěr platí i v situaci, pokud takto vyžádaná zpráva soudního exekutora neposkytuje dostatečný přehled o majetkové situaci povinného. Jinými slovy, zpráva exekutora o majetkových poměrech povinného

musí vyhovovat - z hlediska jejího obsahu – základním materiálním náležitostem, na základě kterých lze teprve, s ohledem na kautely řádného a spravedlivého řízení, vyvodit adekvátní závěr o důvodnosti zastavení prováděné exekuce. Tak je tomu zejména v případě, kdy sám exekutor soudu sdělí, že doposud nevyčerpal všechny možné úkony vedoucí k vymožení pohledávky, mimo jiné např. vzhledem k tomu, že povinný se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody.

Vyhovuje-li postup soudu a soudního exekutora výše uvedeným materiálním požadavkům, může být návrh povinného na zastavení exekuce posouzen jako předčasný i proto, že soudní exekutor dosud nevyčerpal všechny možnosti způsobu provedení exekuce a nemá dosud ukončenou lustraci majetku povinného, a lze tak pro futuro očekávat upřesnění aktuálních i budoucích majetkových poměrů povinného, popř. poskytnutí dalších podkladů a informací ze strany exekutora. Teprve v případě, že by ani v budoucnu nebylo možné očekávat vymožení alespoň části pohledávky oprávněného, bude namíste stav nedobytnosti pohledávky promítnout do zastavení exekuce. Námitku bezúspěšného vymáhání po delší dobu nelze mít dle judikatury dovolacího soudu bez dalšího za efektivně relevantní, neboť je pro budoucno otevřena možnost změny majetkových poměrů.

3. Postižení majetku manžela povinného – Společné jmění manželů, zastavení exekuce podle § 262b o. s. ř., § 732 NOZ

Komplikovaná právní úprava – vede k nespravedlivým důsledkům – mj. (ale nejen) v případech de facto neexistujícího manželství.

Klientka v komplikovaném sporu s manželem, více než 5 let trvající řízení o úpravu poměrů dítěte, kvůli kterému nemůže být rozvedeno manželství, manželé jsou zcela odloučeni, manžel byl pravomocně odsouzen za trestný čin spáchaný proti manželce.

Proti manželovi byla nařízena exekuce pro nedoplatek na výživném pro zletilou dceru (z jiného vztahu) v řádu několika set tisíc Kč. Exekuce byla nařízena mj. příkázáním pohledávek z účtu klientky, na účtech jsou její výlučné příjmy a výživné pro dceru, placené manželem. Absurdní situace, kdy manžel plněním vyživovací povinnosti na účet de facto splácí

pohledávku vymáhanou v exekuci.

Na základě návrhu na zastavení exekuce dle § 262b o. s. ř. byla tato po několika měsících zastavena příkázáním pohledávky z účtu s výživným, co do ostatních účtů byl návrh zamítnut s odůvodněním, že výlučné příjmy manželky jsou součástí společného jmění manželů. Bylo podáno odvolání, soud nevyznačil nabytí právní moci výroku o zastavení exekuce (nemohlo dojít k odblokování účtu), odvolací soud odvolání zamítl, rozsudek dosud nevydán, výživné pro dítě je dále placeno manželem na blokováný účet, je blokováno již bezmála 1 rok.

4. Vyloučení soudního přezkumu rozhodnutí o spojení exekucí - § 37 odst. 3 exekučního řádu

Právní úprava (účinná od r. 2013) je formulována jako zásada, že soudní exekutor je povinen spojit ke společnému řízení exekuce pro pohledávky téhož oprávněného vůči témuž povinnému, jen výjimečně, pouze z důvodu hospodárnosti řízení, je může vyloučit k samostatnému řízení. Cílem právní úpravy je snížení nákladů exekuce u bagatelních pohledávek – odměna exekutora a hotové výdaje jsou určovány z celkového základu, nikoli z každé pohledávky samostatně.

V praxi nadále dochází k porušování této zásady, typicky u pohledávek dopravních podniků na přírážce k jízdnému když:

- exekutor nespojí exekuce z úřední povinnosti
- exekutor zamítne návrh povinného na spojení exekucí

Postup pak odůvodní odkazem na princip hospodárnosti a potřebu vyloučení, např. jen z toho důvodu, že původní exekuce byla nařízena před 2 roky.

Usnesení o ne/spojení exekucí je vnímáno jako rozhodnutí, jímž se upravuje řízení, z toho důvodu je vyloučen soudní přezkum. Je vyloučeno odvolání. Exekutor zamítavé rozhodnutí nepředává k rozhodnutí soudu (jako např. v případě rozhodnutí o zastavení exekuce). V úvahu přichází jediná obrana: ústavní stížnost, kterou pro nákladnost a složitost valná většina poškozených povinných nepodá.

5. Náklady oprávněného - § 14b odst. 5 advokátního tarifu (ve znění vyhl. č. 120/2014 Sb. od 1. 7. 2014)

Novela advokátního tarifu zavedla významný limit nákladů oprávněných v exekuci – u pohledávek do 50 000 Kč činí náklady podání exekučního návrhu (odměna za právní služby 100 Kč/úkon a hotové výdaje advokáta 100 Kč/úkon – za úkony převzetí věci a sepsání exekučního návrhu) celkem 484 Kč vč. DPH. Náklady za další úkony v exekuci se stanoví dle standardních pravidel, tj. sazbou z tarifní hodnoty podle § 7 advokátního tarifu.

Omezení nákladů exekučního návrhu je v některých případech obcházeno – advokát oprávněného současně s podáním exekučního návrhu např. podá bezpředmětné návrhy (např. na prohlášení povinného o majetku nebo na určení způsobu provedení exekuce – soudní exekutor tak činí z úřední povinnosti, není třeba speciálního návrhu), čímž uměle navyšují paušální náhrady. Někteří soudní exekutoři tento postup kvitují a náklady oprávněným přiznávají.

6. Neexistence regionální působnosti soudních exekutorů – navyšování nákladů povinných

Vzhledem k neexistenci regulace místní příslušnosti soudního exekutora se mj. navyšují náklady exekuce – typicky formou cestovních náhrad (cesta soudního exekutora/vykonavatele při mobiliární exekuci – soupis movitých věcí, cesta soudního znalce při oceňování nemovitosti, cesta povinného – předvolání k prohlášení o majetku, nahlížení do spisu, typicky při nedoručení exekučního příkazu – exekutor odmítne zaslat opis, povinný může zjistit osobu oprávněného, exekuční titul a výši pohledávky jen ze spisu, např. praxe EÚ Brno-město).

7. Průtahy v exekučním řízení - § 46 odst. 1 exekučního řádu

V praxi některých soudních exekutorů je zásadně porušován princip rychlosti a účelnosti exekuce, po zahájení exekuce není soudním exekutorem

učiněn žádný úkon několik let, vyrozumění o zahájení exekuce je povinnému doručeno např. až po 3 letech (osobně znám případ, kdy tomu tak bylo až po 7 letech), povinný po celou dobu neví o provádění exekuce, pohledávky po celou dobu narůstají o příslušenství.

Z kazuistiky – byl vydán exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu pro bagatelní pohledávky z pojištění (celkem 20 000 Kč včetně nákladů exekuce), klient okamžitě složil bance peněžité prostředky, byl založen tzv. technický účet a běžný účet klienta byl odblokován. Soudní exekutor následně zůstal nečinný, po dobu 3 let nedoručil bance vyrozumění o nabytí právní moci exekučního příkazu, exekuce tak nemohla být ukončena, klient byl přes dojem o splnění všech povinností i nadále veden v centrální evidenci exekucí, což mu mj. bránilo v čerpání úvěrů včetně hypotečního.

Byla uplatněna náhrada nemajetkové újmy z důvodu nepřiměřené doby řízení podle zákona 82/1998 Sb., ministerstvo spravedlnosti ČR nárok neuznalo, a to z důvodů popírajících právo na spravedlivý proces/ na přiměřenou dobu řízení v exekucích, cit. ze stanoviska ministerstva:

„Žadatel byl v exekučním řízení v postavení povinného, tedy dlužníka, který svůj dluh neuhradil řádně a včas. Vykonávací řízení nemuselo být vůbec zahajováno, pokud by žadatel jako povinný dobrovolně zaplatil na základě pravomocného rozhodnutí soudu.“

„K pozdějšímu vyznačení právní moci na předmětném exekučním příkazu a jeho zaslání bance došlo také z toho důvodu, že se nedařilo úspěšně doručovat na žádnou ze zjištěných adres žadatele.“ (Exekuční příkaz se doručuje fikcí, klient je navíc cizinec s trvalým pobytem, není tedy pochybnost o doručovací adrese.)

Legislativní návrhy (v návaznosti na výše uvedené)

- Zavedení místní příslušnosti soudního exekutora, resp. principu zákonného exekutora (dle bydliště povinného)

- Umožnění soudního přezkumu usnesení exekutora o spojení exekucí – formou přípustnosti odvolání nebo povinného předání zamítavého usnesení exekutora k rozhodnutí soudem (jako obdoba rozhodování o návrhu na zastavení exekuce dle § 55 odst. 4 exekučního řádu)

- Stanovení maximální doby provádění exekuce (např. 20 let) jako definitivy – po uplynutí doby fikce nevymahatelnosti pohledávky/neproveditelnosti exekuce a zastavení exekuce pro nemajetnost, eventuálně obdoba prekluze pohledávky

JUDr. Klára Samková

Bariéry integrace romské komunity

Vážený přítomní,

mám dnes zde promluvit na téma „největší bariéry efektivní integrace romské komunity“, a to v rámci semináře s tématem „Rezervy sociálního systému ČR“.

S tímto tématem se vypořádám velmi snadno a původ bariéry efektivní integrace romské komunity do české společnosti označím také velmi snadno. Je jím totiž samotný fakt, že se problém „integrace Romů“ probírá v rámci „sociálního systému“. Tím je řečeno vše. Pokud budou Romové součástí otázek probíraných v rámci „sociálního systému“, pak se i nadále budeme těšit ze stejných úspěchů při tak zvané integraci Romů v ČR, jak jsme toho svědky i nyní: totiž stálému nárůstu počtu vyloučených lokalit, po generace předávané nezaměstnanosti a nezaměstnatelnosti, všeobecně katastrofální úrovně vzdělání Romů, která vůbec neodpovídá normálnímu rozložení úrovně dosahovaného vzdělání v české společnosti, kriminality a drogové závislosti velké části romské komunity, přetrvávající elementární chudoby a alarmující předluženosti, hraničící s doživotním a děděným otroctvím.

Pokud chce někdo v auditoriu tvrdit, že v otázce „integrace Romů“ dosáhla Česká republika úspěchů, ráda si jej vyslechnu, ale předem říkám, že chci tvrdá fakta. Pakliže budou předložena, zjistí se, že každý jeden tak zvaný „úspěch“ je vykoupen tak neskutečnými náklady, že je zcela evidentní, že nemůže jít o systémové řešení, ale spíše o to, že se těchto úspěchů dosahuje nikoliv na základě sociální státní politiky ve směru k Romům, ale spíše navzdory ní.

Rozhodla jsem se, že využiji času, který mi zde byl dán a seznámím vás se svým názorem, proč je politika státu vůči Romům tak neúspěšná,

proč nikdy úspěšná být nemůže a jaké jsou eventuelní možnosti nápravy.

Pro pochopení problému a jeho řešení je nutno se vrátit do moderní historie a připomenout zejména tu její část, která nebyla psána vítězi. Jejich prohra je totiž důvodem současného neutěšeného stavu. Nutnost řešit tak zvanou „cikánskou otázku“ začala být pocíťována i stranickými orgány KSČ na konci osmdesátých let s obzvláštní naléhavostí. I pro tehdy vládnoucí režim se začala stávat úroveň a způsob zacházení s „cikánskými spoluobčany“ neúnosná.

Dne 20. ledna 1989 předložil známý normalizační politik a člen ÚV KSČ Karel Hoffmann předsednictvu ÚV KSČ „Zprávu o stavu řešení problematiky romského obyvatelstva v ČSSR a základní zaměření dalšího postupu“. Celá koncepce ÚV KSČ, která byla schválena 3. 2. 1989, vychází z pohledu, že Romové jsou problém sociální. V materiálu se hovoří o nutnosti zvýšení počtu a odborné způsobilosti sociálních pracovníků, zlepšení sociální práce a „zapojování Romů do pracovního procesu, předškolní a školní výchovy“. Zvláště ten pracovní proces mne zaujal s ohledem na skutečnost, že v té době byla práce povinná, jinak hrozil trest za trestný čin příživnictví. V tomto zásadním materiálu se hovoří o zákonném ukotvení postavení Romů takto (cit.): „...*reálně existující etnickou svébytnost Romů bude nutno legislativně vyjádřit v našem právním řádu, především v připravované nové Ústavě ČSSR a navazujících zákonech jako etnické skupiny.*“

Zejména mělo dojít k přiznání „některých“ práv na sdružování a všestranný kulturní rozvoj. Na základě tohoto materiálu přijala vláda České socialistické republiky dne 29. listopadu 1989 usnesení č. 294 s názvem „Ke zprávě o stavu řešení problematiky romského obyvatelstva v ČSR a základního zaměření dalšího postupu.“ Nepostrádá pikantnosti, že posledním vládním aktem komunistické vlády ČSR bylo usnesení právě o Romech. Vláda v něm konstatuje, že (cit.): „*proces společenské integrace romského obyvatelstva neprobíhá v souladu s potřebami a možnostmi společnosti*“. Dále usnesení hovoří zcela v duchu předcházejícího materiálu ÚV KSČ o nutnosti (cit.): „*systematicky vytvářet podmínky pro rozšíření a zkvalitnění sociální péče poskytované romskému obyvatelstvu... včetně pravidelného doškolování sociálních pracovníků, ... přijmout opat-*

ření ke zvýšení účinnosti zdravotní péče o romské obyvatelstvo ... přehodnotit koncepci výchovy a vzdělávání romských dětí a mládeže ... a upravit zásady kulturně – výchovné práce mezi romským obyvatelstvem se zdůrazněním většího využití romské kultury k pozitivnímu ideově výchovnému působení na příslušníky této etnické skupiny a ostatní veřejnost.“

Abych to vzala zkrátka, byla to právě tato komunistická idea řešení romské otázky coby otázky sociální, která přes odpor Romů po listopadu 1989 zvítězila a která je dosud státem aplikována. Ještě jinak řečeno – normalizační stranický funkcionář uskutečňuje svou vizi a program ÚV KSČ ještě 29 let po údajném odstavení KSČ od moci a pět let po své vlastní smrti. K dosaženým úspěchům soudruhům upřímně gratulujeme! Kromě komunistické vize, která Romy charakterizovala jako tak zvané „sociálně nepřizpůsobivé“, se kterými je nutno sociálně pracovat, a která nyní zažívá svou naprostou renesanci, existovala ještě cesta, o kterou stáli samotní Romové. Ideově vychází z Prohlášení Charty 77 číslo 23 „O postavení Cikánů – Romů v Československu“, a jejími autory byli Václav Havel a Ladislav Hejdlánek. Oba mluvčí v dokumentu Charty uvádí: (cit.:) „... *Ve skutečnosti vychází oficiální pojetí „cikánské otázky“ dodnes ze Stalinových výkladů národnostní otázky. Pro Romy to znamená, že se mohou rozhodnout, zda se stanou Čechy nebo Slováky, přičemž jejich specifika mají zaniknout...*“ Dále se v dokumentu hovoří o ignoraci romštiny českým i slovenským školstvím, takže děti často nerozumí jazyku, ve kterém probíhá výuka. Zvláště je zmiňovaná oficiální politika umísťování romských dětí mimo rodinu do dětských domovů. Prohlášení Charty 77 končí následujícími slovy (cit.:) „*Bez pravdivého odhalení závažnosti problému, bez zásadní právní úpravy bez skutečné účasti Romů samých na rozhodování o věcech, které se jich týkají, jsou pokusy o řešení otázky romské menšiny u nás iluzorní. Tato otázka už není pouze otázkou menšinovou, ekonomickou nebo sociální, ale čím dál více se stává otázkou svědomí celé společnosti.*“

Abychom pochopili, co vlastně Václav Havel ve své kritice státní politiky vůči Romům říká, musíme si zopakovat Stalinovu tezi národnostní otázky. Podle Josifa Vissarionoviče platí, že „národ je historicky vyvinutým, stabilním společenstvím jazyka, území, hospodářského života

a psychologické skladby, jež se projevují ve společenství kulturním“. Romové se nemohli vykázat zásadním stalinistickým znakem národa, totiž vlastním územím. Proto dle komunistů neměli také nárok na ochranu jako národnostní menšina. Toto nepříznivé pojetí se pokusili Romové zvrátit okamžitě po 17. listopadu 1989, kdy se jejich představitelé hned v prvních dnech přihlásili k Občanskému fóru a jeho ideám. 25. listopadu 1989 na Letenské pláni, na shromáždění při svatořečení Anežky Přemyslovny, stáli zástupci Romů vedle Václava Havla a český národ pod tribunou skandoval „Ať žijí Romové!“

Snaha Romů o národní emancipaci se okamžitě projevila v jejich práci v Občanském fóru. Samozřejmě Romy ani nenapadlo chtít nějaké vlastní území, ale chtěli být uznáni jako národ nejen v kulturně-etnickém slova smyslu. A rozhodně odmítali být jen „sociální skupinou“. Dne 8. 2. 1990 předložil romský místopředseda Národnostní komise koordinačního centra Občanského fóra materiál, vypracovaný z jeho podnětu právníkem Alešem Dvouletým, na zřízení Federálního ministerstva národností, které by řešilo především otázku romskou – a to jako otázku národnostní. Takto pojaté řešení romského problému Občanské fórum zcela akceptovalo a zařadilo je do svého volebního programu. Ve výkladu volebního programu k národnostní politice Občanské fórum mimo jiné uvedlo: (cit.) „....navrhujeme zřízení ústředního orgánu výkonné moci v postavení ministerstva na federální úrovni, který by realizoval funkce státu v oblasti národnostní a současně plnil funkci prostředníka mezi státem, respektive státotvornými národy a národnostmi.... U Romů předpokládáme v souladu s návrhem nové Ústavy jejich postavení národností rovné postavení národnosti maďarské, ukrajinské, polské a německé.“ V tomto duchu předložila v srpnu 1990 Romská občanská iniciativa vládě ČSFR „Konceptci řešení problematiky Romů v ČSFR a konceptci odstranění sociální nerovnosti“. Základem tohoto programu byl (cit. :) „Program národního obrození se všemi jeho atributy.“

Přes svůj závazek Romům, že jejich postavení bude postavením národnostní menšiny, Občanské fórum, a i obě jeho nástupnické politické síly, totiž Občanská demokratická strana a Občanské hnutí, jakož posléze i sociální demokracie, Romy zradilo. Ačkoliv i komunisté v lednu 1989 počítali ve svém materiálu, že by se zástupci Romů měli účastnit

práce na proponované nové Ústavě ČSSR, k práci na Ústavě demokratického polistopadového Československa Romové přizváni nebyli. To se projevilo i na textaci Listiny základních práv a svobod, která byla v lednu 1991 přijata coby ústavní zákon č. 23/1991 Sb. Zde se v hlavě III. hovoří o „právech národnostních a etnických menšin“. Pod pojmem „etnická menšina“, který není v českém právním řádu nikde definován, se pak automaticky mysleli Romové. Tím se první polistopadová vláda fakticky přiklonila ke Stalinově definici národa a Romové byli tam, kde dříve v dobách komunismu.

Přesto se Romové i nadále snažili o tak zvanou „ústavně zaručenou“ participaci na správě svých vlastních věcí. Přestože jejich postavení jako plnohodnotného národa bylo přijetím Listiny základních práv a svobod paradoxně zmařeno, předložila Romské občanská iniciativa federální vládě dne 1. 11. 1991 „Návrh souboru opatření k odstranění příčin kriminality části romského obyvatelstva“ a dne 10. 11. 1991 „Návrh na zřízení Úřadu zmocněnce vlády České republiky pro romskou národnost.“ Ani s touto koncepcí Romové a jejich politická reprezentace neuspěli.

Dovolte mi nyní jednu drobnou odbočku: vím, že po internetu a sociálních sítích koluje seznam asi 150 romských organizací a jejich údajná existence je dávana jako příklad toho, jací jsou Romové vyžírky a co všechno jim majoritní společnost platí. Jedná se o organizace, které v naprosté převaze vznikly na úplném počátku 90. let jako výraz autentické snahy Romů začlenit se a přispět ke společenským změnám. Víím to, protože naprostou většinu lidí, kteří tyto organizace zakládali, jsem znala a znám osobně. Dnes z těchto organizací funguje asi pět, přičemž je otázka, zda se jedná o organizace romské nebo tak zvané „pro-romské“, které často s autentickým romským hnutím mají společného jen velmi málo, pakliže vůbec něco. Nadšením lidí, kteří tyto organizace, povětšinou občanská sdružení na místní úrovni, zakládali, stejně jako sedmdesáti tisíc členů federální Romské občanské iniciativy, politická reprezentace jak na pravici, tak na levici pohrdla. Místo autentické občanské angažovanosti vláda dosadila profesionální tzv. nevládní a neziskové organizace, které tuto sice často naivní, neumětelskou, avšak upřímnou a akční občanskou angažovanost Romů prostě převálcovaly. Z Romů vlády udělaly klienty sociálních středisek, a ačkoliv to po vládě nikdo

z Romů nežádal, ba právě naopak, jejich národnostní identitu vyměnila za identitu „nepřizpůsobivého občana“. Na námitky Romů nedbala a posléze vládou ustanovená Agentura pro sociální začleňování stejně jako koncepce, která jí byla dána vládou do vínku, vznikla vyloženě proti vůli a proti názoru, vyjádřeném romskými členy Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Však také všichni vzpurní členové byli vládou obratem vyměněni. Ještě nutno dodat, že nejen proti vzniku Agentury, ale i proti jejímu personálnímu obsazení zbytky romské reprezentace marně protestovaly a upozorňovaly, že takovéto uspořádání nemůže fungovat. Inu – nefunguje. Romům tak zbyla jediná identita, totiž identita „sociálně nepřizpůsobivých“, neboť jejich národnostní identita není ani dnes v zásadě povolena, natož aby byla podporována. Všechny vlády se pak velmi diví, že Romové v této své umělé sociální identitě, podporované obrovskými granty pečujících organizací, přetrvávají. Nic jiného totiž nemají.

Pokud bych měla shrnout činnost všech zmocněnců pro záležitosti Romů v ČR, nezbyvá mi než jmenovat pány Bratinku, Uhla, Mlynáře, Kocába... ti všichni se zpronevěřili myšlence svého údajného guru, Václava Havla, a místo naplnění původních slibů Romům, že budou uznáni jako národ a budou moci alespoň spolurozhodovat o svých záležitostech, dali jim faktickou identitu sociálně patologické skupiny osob bez národnostních práv. I těmto soudruhům k dosaženým výsledkům gratulujeme, zejména pak gratulujeme k udržení stranické linie vytýčené již soudruhem Hoffmannem.

Jen na okraj podotýkám, že ti stejní lidé, kteří dovedli řešení romského problému do dnešního zcela neutěšeného stavu, se aktivně hlásí k řešení problému tak zvaných migrantů a poučují nás, jak jsme xenofobní, když odmítáme islám. Zároveň se opět pasují na jediné vhodné a kompetentní řešitele tohoto nového národnostně-ideologického problému. Po zářných výsledcích, kterých dosáhli při řešení romských záležitostí bych řekla, že už stačilo...

Výsledky řešení národnostní problematiky cestou tak zvané sociální práce s příslušníky toho kterého národa je přitom dobře známé. V roce 1994 zveřejnila vláda USA zprávu, nazvanou „Aljaška 1994“, která pravdivě vylíčila důsledky dopadů sociálních programů na eskymácké obyvatelstvo na Aljašce. Zpráva konstatovala, že dnes lze na Aljašce najít jen

rozvrácené trosky původních obyvatel, které podlehly alkoholu, drogám, jinde dávno vymizelým nemocem a nachází se v naprostém morálním rozkladu, neboť tak zvané dobré úmysly sociálních programů inuitské národy zcela zdecimovaly. Stejná situace je v Kanadě, kde se v šedesátých letech dopustila vláda na Inuitech, dříve Eskymácích, obdobných zvěstev jako komunistická vláda na Romech v 50. letech. V Československu se zabavovali koně a sundávala se kola z kočovných vozů, v Kanadě se vybíjeli eskymáčtí tažní psi. Zoufalý úpadek Inuitů nemůže zastavit ani pozdější vznik kanadského severního teritoria – Nunaviku, s jeho nepřeborným nerostným bohatstvím, které je Inuitům k dispozici. Zcela stejně vyznívající jsou i zprávy o tak zvané převýchově Aboriginců v Austrálii, ke kterým také docházelo prostřednictvím adopčních a sociálních programů.

Tato obecně známá fakta, totiž, že příslušnost k národu či národnosti je součástí individuální lidské duše a tu když člověku seberete, tak mu seberete i jeho vlastní identitu, jeho vlastní já a tím z něj vytvoříte mentální trosku, vláda, respektive všechny vlády České republiky soustavně ignorují. V nejlepší plzákovské tradici radící ono pověstné „zatloukat, zatloukat, zatloukat“ nikdy nepřizná vláda chybu, natož aby se ji pokusila napravit změnou přístupu, který očividně přináší zcela kontraproduktivní výsledky. Následkem pochybné protiprávní i protiústavní vládní politiky je, že prostřednictvím státních nákladů je ve skutečnosti páchána na romském národě genocida – a to ještě za nepřejícné závisti české společnosti, která doposud nepochopila, že sociální experiment na Romech je pouze pilotním projektem zkoumajícím, jak zlikvidovat jakoukoliv národní identitu, tedy včetně té české. Jak by řekl klasik: to nevymyslíš...

Vrátím se však k názvu tohoto semináře a zodpovím na otázku, co je největší bariérou efektivní integrace romské komunity. Je to současný sociální systém. Jeho rezervy nejsou žádné, protože je zcela zvrácený. Pouze tehdy, když se stane nástrojem sociální, a nikoliv národnostní politiky, můžeme se vůbec bavit o tom, zda má či nemá nějaké rezervy. V současné době nemohu říci nic jiného, než že jako celek jej považuji za zcela kontraproduktivní.

Bylo by nefér, kdybych jen kritizovala a nenabídla ani náznak řešení. To je jasné: návrat k řešení „romské otázky“ jako otázky národnostní.

Zavedení stálého dialogu s byť i roztržitou romskou reprezentací. Současné omezení aktivit těch, kteří si tak zvanou romskou otázku v podstatě privatizovali a udělali si z ní dojnou krávu.

Přála bych nejen Romům, ale nám všem, aby se to jednou povedlo.

Dana Pavlousková
výkonná ředitelka Klubu svobodných matek

Jak se žije samoživitelkám v České republice

Dobrý den všem,

na úvod bych chtěla moc poděkovat panu poslanci Kobzovi, že jsme dostaly příležitost se účastnit dnešního diskusního fóra a být tu s Vámi, a využila bych této příležitosti k upozornění ještě na jednu sociální skupinu, která v rámci ostatních příspěvků nebyla zmíněna, a tou jsou svobodné matky, resp. matky samoživitelky. A protože čas pokročil, tak se budu snažit být skutečně rychlá a stručná.

Víte, co mají matky samoživitelky v České republice společné se seniory? Omezení jejich disponibilních příjmů. Zatímco ale senioři mohou v rámci možností své potřeby regulovat, potřeby našich dětí omezovat nemůžeme. A naopak, v průběhu jejich vývoje postupně vzrůstají. Pokud jsou v rámci společenské diskuse definovány ohrožené sociální skupiny, tak svobodné matky mezi ně bezesporu patří. Rodina je po staletí pokládána za nejstarší společenskou instituci, v posledních dekadách se ale v rámci české společnosti začínají projevovat určité demografické změny. Konkrétně můžeme zmínit v dlouhodobém časovém horizontu klesající počet sňatků, rostoucí počet rozvodů a v důsledku daného zvyšující se počet neúplných rodin s dětmi, které jsou závislé na péči rodiče samoživitele/samoživitelky. Stejně tak se zvyšuje počet svobodných matek, aniž by to bylo jejich přáním.

A o jak velké komunitě mluvíme? Podle údajů Českého statistického úřadu bylo v České republice v roce 2016 evidováno téměř 170 000 čistých neúplných rodin, z čehož ve třech pětinách byl hlavou rodiny roz-

vedený rodič, v 10 % ovdovělý rodič a ve 30 % to byly svobodné matky. Všichni mají společné to, že musí nahradit funkci obou rodičů při péči o děti. Podle dostupných analýz v 90 % neúplných rodin žijí děti s matkou, které na rozdíl od matek z úplných rodin častěji pracují na plný pracovní úvazek, a to na úkor času, který by mohly věnovat svým potomkům. Stejně tak je počet nezaměstnaných matek v neúplných rodinách dvakrát vyšší než v rodinách úplných. Jinými slovy ztíženou situaci matek samoživitelek ilustruje vyšší míra nezaměstnanosti, která se v případě svobodných matek odhaduje na 10 %. Souvisejícím jevem je riziko pádu do příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení, které je sice u matek samoživitelek v České republice nižší, než je medián zemí Evropské unie, nicméně ještě před pár lety činilo toto riziko hodnotu přes 35 %. Tj. více než třetina svobodných matek čelí riziku, že jejich životní situace bude odpovídat podmínkám příjmové chudoby a sociálního vyloučení, a to ačkoliv pracují. Statistici uvádějí, že v roce 2017 byl průměrný příjem jednoho rodiče s dítětem do 13 let necelých 14 000 korun, ve skutečnosti na tuto částku skutečně dosáhne pouhá třetina rodičů. Naopak dvě třetiny mají příjem podstatně nižší. Je dle vašeho názoru toto částka, za kterou je možné vést běžnou domácnost a zajišťovat standardní péči o dítě?

Jedním z nejpalčivějších problémů sociální skupiny matek samoživitelek je tak bezesporu výživné, které pro řadu z nich představuje elementární příjem pro jejich finanční existenci. Statistiky jsou ale neúprosné. Víte, jaká byla průměrná výše výživného v roce 2016 pro děti do 5 let? Necelých 2 400 korun. A výše výživného pro adolescenty? Průměrně 4 000 korun. Opět se ovšem pohybujeme v rovině statistické teorie. Z praxe naopak pár příkladů: Dcera 3 roky 1 000 korun, syn 4 roky 2 000 korun, dcera 6 let 1 500 korun, syn 12 let 2 500 korun, dcera 17 let 1 900 korun, to jsou skutečné příklady přiznaného výživného na nezletilé děti matek samoživitelek.

Druhým aspektem ovšem je, že řada soudně určeného výživného zůstává pouze tzv. na papíře. Podle analýzy Ministerstva spravedlnosti v roce 2016 činila celková částka nezaplaceného výživného v České republice neuvěřitelných 13 miliard korun. Není překvapením, že podle Policie ČR trestný čin zanedbání povinné výživy patří k nejvíce se vyskytujícím trestným činům a co víc, s vysokým počtem recidivistů okolo 50

%. Jinými slovy každý druhý, kdo neplatí výživné, ho neplatí opakovaně. Údaje sice jásají, že v roce 2016 se počet trestných činů zanedbání povinné výživy v meziročním srovnání snížil o více než 12 %, ale i tak jenom za rok 2016 bylo přes 10 600 neplatičů. A podle údajů Vězeňské služby bylo v únoru 2016 vězněno pro trestný čin zanedbání povinné výživy pouhých 1 300 osob. To znamená, že zhruba 90 % neplatičů výživného je v podstatě bez jakékoliv penalizace, a zůstává tak na matkách samoživitelkách si finanční situaci saturovat svépomocí. Stejně tristní jsou údaje o dlužném výživném, které dle statistik v průměru činí necelých 100 000 korun a průměrná doba vymáhání je 36 měsíců neboli 3 roky!

Nelze z toho dedukovat, že by se v české společnosti problém s neplacením výživného dařilo nějak řešit, a nastupuje tu palčivá potřeba nového systémového řešení. Různé názorové politické linky operovaly s několika návrhy: počínaje státem zálohovaným výživným, zbavením trestní odpovědnosti při neplnění vyživovací povinnosti a konče přizpůsobením pracovního trhu pro matky samoživitelky. Pokud budeme uvažovat variantu, která by byla schopna koncepčně tento problém řešit, tak je to bezesporu ta první, státem zálohované výživné. Důvod je prostý: současný systém není schopen neplatiče výživného přimět k odpovědnosti a podle uvedených statistik je spíše benevolentní.

Programové prohlášení vlády z ledna t. r. slibovalo následující: „Budeme usilovat o to, aby děti vyrůstaly ve funkčních rodinách, v prostředí, kde je normální pracovat a o práci usilovat. Takové rodiny budeme podporovat a chránit. Pečující rodič musí mít možnost volby, proto podpoříme rozvoj veřejných služeb pro rodiny.“ Stejně tak byl uveden příslib vyhodnotit změny v dávkových systémech z minulých let, a to především v oblasti sociálních dávek na podporu rodiny, státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi, a to zejména doplatku na bydlení. Řada aktuálně platných sociálních dávek je vázána na hodnotu životního minima, které je příkladně pro svobodnou matku s pětiletým dítětem stanovené na částku 4 880,-. Zdá se vám to málo? Nemýlíte se. Navíc situace mnoha matek samoživitelek se zhoršila od prosince minulého roku, kdy začal být příspěvek na živobytí částečně vyplácen v poukázkách, resp. stravenkách. Záměrem tohoto legislativního opatření bylo zamezit některým osobám v hmotné nouzi, aby sociální dávky nezneužívaly pro

nákup alkoholu nebo cigaret místo potravin a léků. Jenže plošné zavedení zkomplikovalo mnoha svobodným matkám život, protože není brána v potaz jejich individuální situace, jestli například v místě bydliště nebo blízkém okolí mají skutečnou možnost stravenky využívat, nebo nikoliv. Bylo by více než vhodné prosadit změnu stávajících pravidel a zúžit okruh příjemců stravenek.

Řada svobodných matek se tak nachází v pomyslném životním bludném kruhu a nezáleží na věku dětí, které mají ve své péči. Potřebují pracovat, aby byly schopny zajistit bydlení, stravu, ošacení a řadu dalších věcí, které dětem jako správní rodiče zajišťujeme. V první řadě je to otázka bydlení, kdy zvláště tržní ceny pronájmů jsou neúnosné a dostupnost sociálního bydlení minimální. Určité procento svobodných matek nemá jinou volbu než azylové domy. Dalším aspektem jsou pracovní příležitosti. Pokud má rodič samoživitel zajišťovat kvalitní péči o své děti, potřeboval by pracovat na zkrácený či flexibilní pracovní úvazek. Pokud opomineme omezené procento zaměstnavatelů nabízejících tuto příležitost, skutečností zůstává nižší finanční příjem. Pokud svobodná matka upřednostní práci na plný pracovní úvazek, je to na úkor kvantity a kvality poskytované péče dětem, nemá ovšem jinou volbu! Schopnost žití matek samoživitelek je tak často hraniční, protože pokud se v rodině objeví dlouhodobý zdravotní problém nebo dojde k nenadálým nevyhnutelným nákladům v rámci domácnosti, člověk může rychle spadnout do dluhové pasti.

V posledním období počet žen vychovávajících děti bez partnera roste a fenomén matek samoživitelek, resp. svobodných matek se stále rozšiřuje, aniž by to ale bylo jejich vlastním přáním. Pro společnost je často přijatelnější argument, že se matka stává svobodnou svévolně pro získání sociálních dávek, než aby se diskutovalo více o tom, že otcové často ženy opouštějí ještě během doby těhotenství nebo nesouhlasí se sňatkem. Ještě před pár desítkami let bylo označení svobodné matky vyslovováno s despektem a hanlivým nádechem. Paradoxně i v dnešní době zaznívá veřejně názor, že si svobodná matka může za svou situaci sama, protože si měla dobře vybrat partnera, se kterým bude mít dítě. Toto ovšem zavání alibismem neboli snahou smést ze stolu jeden z aktu-

álních společenských problémů. Matky samoživitelky dnes tvoří regulérní součást naší společnosti a bylo by na místě se netvářit, že tento problém neexistuje.

Dana Pavlousková

Zakladatelka Klubu svobodných matek

Doc. MUDr. Jan Bělohlávek, PhD.
spolek Znovu do života

Problematika srdeční zástavy a její přesah do sociálního systému

Předpokládané tematické okruhy semináře „Rezervy sociálního systému ČR“:

1. dopady rozvoje pokročilé intenzivní péče na socioekonomiku
2. představení problematiky srdeční zástavy
3. důsledky používání pokročilých metod orgánové podpory
4. problematika zařazení nemocných zpět do pracovního procesu
5. smysl iniciace patientské organizace Znovu do života, z.s. (dále jen „Spolek“)

Nastavení sociálního systému tak, aby síť opatření byla dostatečně hustá a současně dostatečně pružná, aby poskytovala účastníkům možnost odrazit se od pomyslného dna, je v podstatě celosvětový problém, který trvale řeší řada zemí. Míra a dostupnost poskytnuté péče a finanční podpory je jednou stranou sociálně-ekonomického problému, zatímco skutečnost, zda bude zařazen ten či onen člověk se zdravotním postižením mezi postižené, respektive znevýhodněné, ve všech nebo některých oblastech lidského života, závisí na postojích a praktických krocích společnosti, které jsme všichni součástí, společnosti, v níž žijeme.

Moderní západní medicína využívající efektivní metody léčby jak v intenzivní péči obecně, tak v řadě dalších oborů zásadním způsobem zasahuje do socioekonomické rovnováhy společnosti. Léčba je drahá, přežívají nemocní, kteří dříve nepřežívali, a mnohdy trpí trvalými následky prodělaného kritického onemocnění, které ztěžují nebo dokonce znemožňují jejich návrat do pracovního procesu. Jedná se často o poruchy

kognitivních funkcí, soustředění, paměti, obtížnou resocializaci, nemožnost návratu do původního pracovního procesu.

V tomto ohledu za zvláštní zmínku stojí např. chronické srdeční selhání (rok 2016 vyhlásila Česká kardiologická společnost rokem srdečního selhání), stavy po srdeční zástavě a po kritických orgánových selháních s nutností mechanických podpor oběhu či plic, např. po ECMO (extra-korporální membránová oxygenace). Kardiovaskulární onemocnění patří ve vyspělých zemích k nejčastějším příčinám úmrtnosti. Mezi nejdramatičtější formy úmrtí se řadí náhlá srdeční smrt. Domníváme se, že prostřednictvím šíření relevantních informací o výše uvedených diagnózách je možné přispět k prevenci před chorobami a zajistit tak pro veřejnost zvýšení informovanosti.

Stávající sociální síť, byť fungující velmi dobře, nedokáže ve všech případech zařadit zmiňované pacienty do správné kategorie sociální výpomoci. Nemocní si tak obtížně hledají nové společenské uplatnění. I z tohoto důvodu byla iniciována a založena patientská organizace Znovu do života, z. s., která právě nemocným s uvedenými potížemi nabízí konzultace, sdílení zkušeností, edukaci. Snahou organizace je vyvolat diskuzi na uvedená témata a pokusit se najít nové možnosti, jak problematické situace řešit.

Spolek považuje účast na akcích vztahujících se klékařským i sociální aspektům uvedených diagnóz za více než přínosnou, obzvláště pak, poskytuje-li okamžitou možnost diskuse s odborníky lékařské i sociologické obce, kteří se touto problematikou dlouhodobě zabývají a jsou ochotni předávat světeoretické znalosti i praktické zkušenosti. Propojení pacientů s profesními i zdravotními organizacemi a odbornou veřejností je všestranně přínosným krokem. Od zapojení do celospolečenské diskuse očekáváme posun v přístupu k řešení sociálně-ekonomických problémů související s těmito diagnózami ze strany současné sociální sítě tak, aby bylo umožněno poskytnout pacientům potřebnou individuální pomoc.

Bc. Lucie Šafránková
poslankyně
a místopředsedkyně Výboru pro sociální politiku
Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Slovo závěrem

Záběr semináře vymezil široce velmi důležitá témata k řešení, dotýkající se více oblastí naší životní reality. Musím konstatovat, že jeho výstupy, tzn. především tento sborník, budou významnou inspirací nejen pro moji poslaneckou práci. Bylo mi ctí, vyslechnout následující vystoupení odborníků, kteří se problémy nezabývají pouze teoreticky, ale vycházejí z vlastní, ne vždy lehké praxe.

V poslanecké sněmovně jsem místopředsedkyní Výboru pro sociální politiku, který v rámci své činnosti projednává především legislativní návrhy v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, ale i jiných gestorů, jejichž návrhy mají sociální rozsah. Mezi nejvýznamnější legislativní přínos výboru patří návrhy zákonů, kterými se mění zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo zákon o důchodovém pojištění či novela zákona o zaměstnanosti.

Jako členku podvýboru pro ochranu práv osob omezených na svobodě mě zaujala možnost spolupráce se spolkem Šance na návrat. Ta se začala díky iniciativě ředitele spolku, pana Ing. Petra Urbana bezprostředně po semináři intenzívně rozvíjet. Věřím, že se tak stane pro mnoho potřebných vhodnou pomocí ke startu do nového života na svobodě a k pochopení problematiky mezi širší veřejností.

Vysoce oceňuji význam semináře i pro moji činnost místopředsedkyně v podvýboru pro náhradní výchovnou péči. I v této funkci lze totiž najít spojnice s problematikou, který řeší Klub Svobodných matek, jehož ředitelka, paní Dana Pavlousková, pronesla obsáhlý vstup do jejich činnosti.

Musím zde poděkovat všem zúčastněným řečníkům za opravdu vynikající vystoupení, aktivní přístup a množství nových myšlenek, které zde zazněly v podstatě v mezioborovém kontextu.

Zároveň děkuji organizátoru semináře, panu poslanci Mgr. Jiřímu Kobzovi za vynikající nápad a především pak za jeho realizaci.

V Praze, dne 18. dubna 2018

Před volbami jsme byli různými médii často dotazováni, co vlastně stále máme s tím Czexitem, když se nám v ČR daří tak dobře jako nikdy předtím v moderní historii (podle makroekonomických ukazatelů).

Já žiji v místě, kde i 100 korun jsou stále poměrně velké peníze - a kde lidé, kteří poctivě chodí do zaměstnání, mají na konci měsíce problém vyrovnat se s nenadálou finanční zátěží (například pokutou od Finančního úřadu apod.), která by například přesáhla řád jednotek tisíc korun.

Začal jsem proto sám sobě klást následující otázku: Co vlastně přineslo členství v Evropské Unii našim chudým lidem? Podle veřejných zdrojů jedna třetina národa dře bídu kolem hranice chudoby, případně pod ní, statisíce bezdomovců, miliony exekucí.... To přece nevypovídá o zdravé společnosti ani o správně fungujícím státu, natož státu sociálním!

V prosinci loňského roku jsem to zmínil v médiích, a následně se tohoto tématu chytli i někteří renomovaní ekonomové. Jeden z nich položil zásadní otázku: Jsme bohatým státem chudých lidí?

Já bych si dovolil tuto otázku přeložit do češtiny: Není tomu tak, že jsme se stali ekonomickou, sociální (i politickou) kolonií? Účelem - a hlavním úkolem - tohoto semináře je otevřít nad touto tematikou širokou odbornou a politickou diskusi a začít se seriózně zabývat lidmi, na které si tento stát vzpomene málokdy, pokud vůbec - a to samé platí i o Evropské Unii.

Z proslovu poslance Parlamentu ČR Jiřího Kobzy

ISBN 978-80-87957-14-1